

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIEMUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

1. Nazwa

HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY

2. Czas powstania

1204 r./ XX w.

3. Miejscowość

KSIĘGINICE

9. Materiały graficzne

4. Adres (ulica, nr posesji)

OBSZAR WSI

5. Przynależność administracyjna

Województwo dolnośląskie

Powiat třebsnički

Gmina Třebnice

6. Współrzędne geograficzne

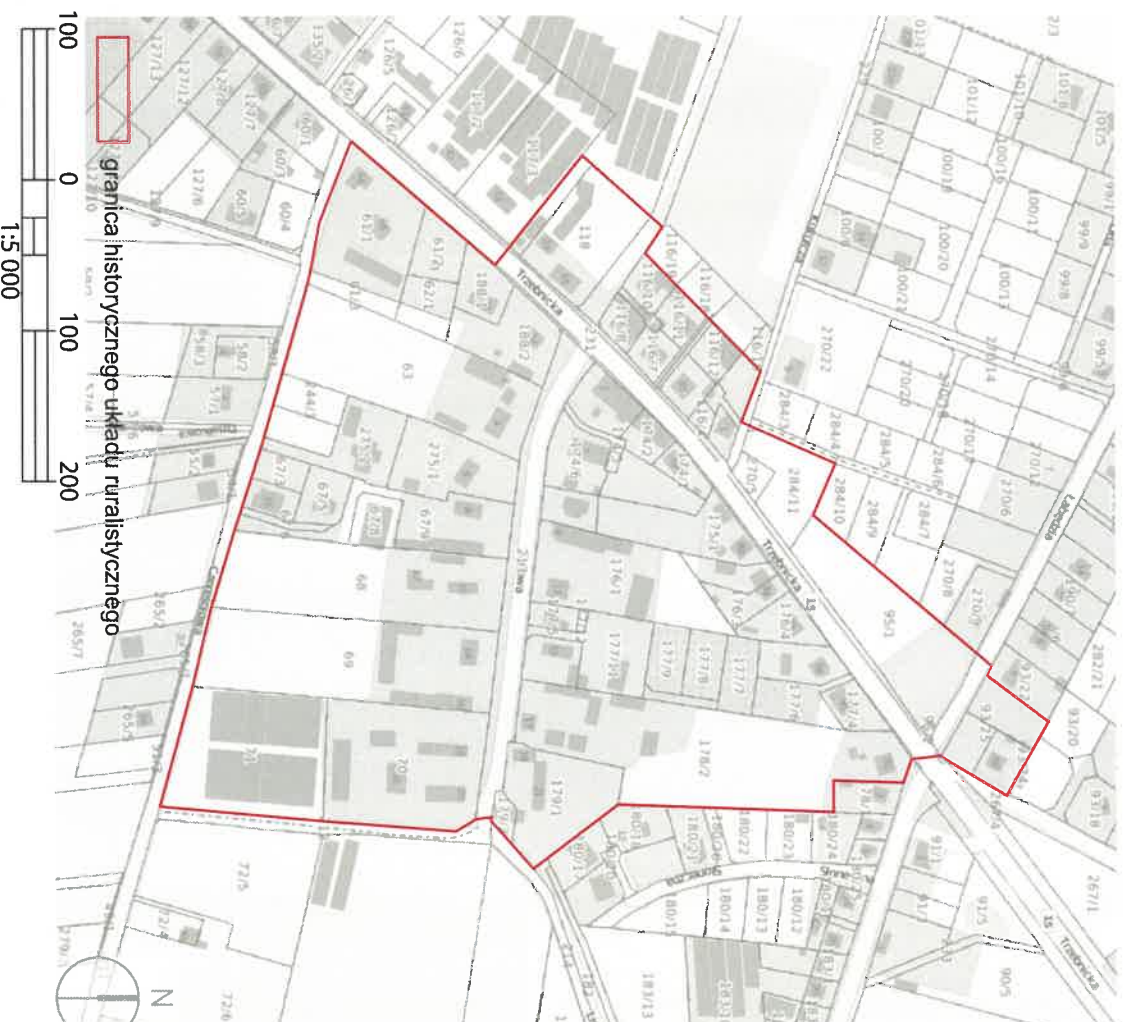
51°19'56"N 17°04'51"E

7. Użytkowanie obecne

MIESZKALNE; ROLNICZE

8. Stan zachowania

3

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Nazwa wsi:

1204 r. Knegnich, w latach 1236-1756 jej nazwę zmieniono czterokrotnie, od XVIII – 1945 r. Kniegnitz

Nazwa pochodzi od żeńskiej formy słowa książ.

Historia wsi:

Księginice stanowiły własność książęcą do 1204 r., kiedy to książę Henryk I nadał cysterkom trzebnickim jako pierwotne dobra klasztoru, który ulokował wieś na prawie polskim. Dotychczas była to osada służebna dworu księżnej Jadwigi. W 1266 r. na obszarze wsi znajdował się folwark klasztorny, wiadomo również, że niedługo potem musiało nastąpić przeniesienie lokacji na prawo niemieckie. W 1416 r. we wsi wyodrębniły się dobra chłopskie. Klasztor prawdopodobnie wtedy uzyskał dla nich i ich spadkobierców niższe i wyższe prawa sądownicze. W 1753 r. we wsi mieszkało 10 bogatych chłopów. Była to jedyna osada w trzebnickich dobrach klasztornych, w której nie było biednych chłopów. W 1785 r. było tu już 11 gospodarstw chłopskich, a wieś liczyła 103 mieszkańców. Wszyscy byli ewangelikami i należeli do parafii św. Piotra w Trzebnicy. W 1810 r. po kasacie dobra przejął skarb państwa pruskiego. W 1822 r., w zmiennej sytuacji prawno-ekonomicznej we wsi utrzymało się 9 dużych gospodarstw chłopskich. Odnotowano również staw hodowlany, wiatrak, kuźnię i karcznię. Istniała też szkoła ewangelicka. Po I wojnie światowej rząd pruski podjął akcję osadnictwa rolnego, rozpoczynając programowy proces w 1919 r. w Księginicach. Do 1926 r. rozparcelowano dobra chłopskie i podzielono między czterech właścicieli. Na przełomie lat 20. i 30. XX w. nastąpił rozwój gospodarczy wsi, rozwinęło się ogrodnictwo i sadownictwo. Powstały gospodarstwa ogrodnicze i szklarnie. Zakładano plantacje drzew owocowych. Utworzono gospodarstwo szkółkarskie produkujące na rynek sadzonki krzewów i drzewek owocowych. Oprócz 4 obszarów ziemskich, rolników i ogrodników, mieszkali tu robotnicy rolni i rzemieślnicy. Poza szkołą i gospodą działała firma budowlana. Wieś o układzie ulicówki o luźnej zabudowie historycznie usytuowana była i rozwijała się na wschód od szosy do Trzebnicy. Prawdopodobnie z początkiem XX w. utworzono aleję lipową wzdłuż drogi wiejskiej.

Stanowiska AZP:

Brak zlokalizowanych stanowisk AZP w obrębie wsi.

Postulaty:

Zachowanie, ochrona i utrzymanie układu wsi o charakterze ulicówki ze wskazaniem sytuowania nowych obiektów szczytem lub kalenicą do osi drogi lub jako uzupełnienie zabudowy zagrodowej, zagęszczenie zabudowy na obszarze historycznego układu, utrzymanie obszarów ogrodowych, pastwisk za linią zagród, wymóg stosowania tradycyjnych form, materiałów, dyspozycji elementów zewnętrznych na elewacjach itp., zachowanie historycznej nawierzchni oraz nasadzeń lipowych wzdłuż drogi

Istniejące zagrożenia:

wprowadzanie zabudowy nie uwzględniającej związków przestrzennych, rozbiórka i przekształcanie obiektów historycznych, wykorzystywanie niezgodnych z tradycją form i materiałów przy remontach i przebudowach obiektów, prowadzenie zabudowy w miejscach pierwotnie przeznaczonych na rolę, łąkę, zmiana nawierzchni oraz wycinka zadrzewienia

Źródła:

Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego we Wrocławiu, Wytyczne konserwatorskie do planu zagospodarowania przestrzennego gminy Trzebnica, Wrocław 1992 r.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

50.

Październik 2022 r.

Marta Kowalewski